

Xurşudbanu xanım Natevan`ın qəzəlləri

Səhərgəh nagahan gördüm dili-*zarım nihan ağlar,*

Sirişki-alilə hərdəm çəkər ahü fəğan ağlar.

Sual etdim:*nə baidir çıxıb əflakə əfqanın?*

Tökər xuni-çikər çeşmin, *axar hər yan rəvan ağlar?*

Könül huşyar imiş məndən, dedi: Badi-səbadan sor!

Sərasimə *qalib heyran,* çəkər ah, *əlaman, ağlar.*

Səbadan sordum vıhvalı ki, ey hör haldan akah,

Nə vaqedir, *səni tarı, olub dil natəvan ağlar?*

Dəxi badi-səba, gördüm, *bəsi dilkiru nalandır,*

Təkəllüm yox *bəyan etsin, qalıbdır bizəban, ağlar.*

Tutulmuş nitq küftarı, dedi: Ey Natəvan xəstə,

Necə şərh eyləyyış *halı ki, cümlə insü can ağlar.*

Gəzirdim bağü səhranı, pərişai Nalilə, gördüm

Dəyib badi-xəzan *sərvə qurumuş, bağban ağlar.*

Zəban sözdən *qalib xali, tərəhhüm etdim əhvalı,*

Gözümə tar olub dünya, *dəmadəm cismü can ağlar.*

Bəli, *gər gül budağına toxunsa tünd badi-dəhr,*

Pərişan olsa gül bərki, edər bülbül fəğan, *ağlar,*

Pozuldu rəvnəqi-*gülşən, dağıldı zinəti bağın,*

Düşüb tabü təravətdən, gül ağlar, gülsitan ağlar

*Düşəydi çərx kərdişdən, olaydı dəhri-dün viran,
Bəşər tab eyləməz hərgiz, zəminü asiman ağlar.*

*İlahi, görməsin gözlər, yaman gündür belə günlər,
Aman verməz qəmi möhnət, hamı pirü cavan ağlar.*

*Firavandır qənim, şərhin bəyan etmək deyil mümkün,
Yaz, ey müstovfiyi-aləm, müdam əhli-cahan ağlar.*

*Midad olsa əgər dərya, qələm olsa əgər əşcar,
Başa yetməz qənim şərhini, qələm hər ləhzə qan ağlar.*

*Tənim rəncur, dil xəstə, dəxi bir qəmküsarım yox,
Kimə şərh eyləyim dərdim, gedər tabü tavan ağlar.*

*Bəli, çün kövkəbi-tale vəbal etsə fələk içrə,
Nühusətlə qiran eylər, olur gün gər yaman ağlar.*

*Bu divani-qəzavətdir, müqəddər ruzi-əzzaldən
Ki, hər dəm növbənöv qəmlər yetər, bu Natəvan ağdar.*

*Kəsilməmiş taqətü-tabım, başımdan əql məhv olmuş, gözüm
Gözüm əşki rəvan zahir, könül daim nihan ağlar.*

*Dəvasız dərdi-bidərman, qalib məhzunu sərgərdan,
Ərəstu ilə həm Loğman, Fəlatuni-zaman ağlar.*

*Təməməndərdü qəmlərdən fəraqın dərdi əfzundur,
Onunçün Natəvan hər dəm olub nalan, qan ağlar.*

*/

/*

Yıxıb bu könlüm evin, *eyləyib* viran, *getmə*,
Yoxumdu *tabü-təvan* *firqətə*, *cavan*, *getmə!*
Fəda olum *sənə* *mən*, *səndən ayrıla bilməm*,
Yəqin *fəraqın edər* *qəddimi* *kaman*, *getmə*.
Səninlə roşən idi *qəlbim*, *ey gözüm nuri*,
Güman ki, *təng* *ola* *canımə* *bu cahan*, *getmə!*
Boyun bəlasın alım, *sərv tək yıxılma*, *oğul*,
Doyunca *görməmişəm*, *getmə*, *bir zaman*, *getmə!*
Çıxaydı kaş gözüm, *görməyəydi hicranın*
Öluncə *bil edərəm* *naləvü fəğan*, *getmə!*
Səbahə *dək* *oturub çəkmişəm cəfalarını*,
Boyum bərabərisən *indi əlaman*, *getmə!*
Yəqin *əl çəkəcə k dustu aşinalərdən*,
Divanə tək düşəcə k çöllərə *anan*, *getmə!*
Səninlə kim açılıb qəlbimin şükufələri
Mürüvvət *eylə*, *əzizim*, *edüb xəzan*, *getmə!*
Tərəhhüm *eylə mənə*, *dərdü möhnətim* *çoxdur*,
Qoyub *bu hicr bəla* *içrə Natəvan*, *getmə!*
Di yumma gözlərini, *qoy* *görüm* *doyunca barı* ,

Gözümdə cari edib *əşk şəm rəvan*, getmə.

*/

/*

Xöcəstə bülbüli-*xoşnitq, xoşzəban*, getmə!

Mənə tərəhhüm elə, qoyma Natəvan, getmə

Bu gülşən içrə, gülüm novşüküftə bir gülsən

Sənə hənuz deyil mövsimi-xəzan, getmə!

Məni - fələkzadəyə *rəhm qıl*, səni tari,

Qaşın kimi qəddimi eyləyib kaman, getmə!

Sənin bu gözlərinə gözlərim ola qurban,

Bir-iki dəm mənə ol bari *həmzəban*, getmə.

Yeni nümüvv eləyən, *sərvvəş, dayan* bari,

Sirişkimi qoy edim payinə rəvan, getmə!

Mənə ki, *guşeyi-çəşm ilə* bir *nəhan baxdın*,

Tez öldürər məni bu mehnəti-nəhan, getmə!

Düşə əyaqdən ol *sərvi-qamətin*, billah,

Qiyamati gətirər *başimə* əyan, getmə!

Bu cismi-*zarım üçün məhz ruhsən, axır*,

Tutar qərar *məgər*, ruhsuz rəvan, getmə!

İki gözüm işığı, şahzadə simbərim,

Məni də *yoldaş apar*, *qoyma Natəvan* getmə!

*/

/*

Kəcrəvişdir bu asiman, əfsus!

Bivəfadır cahanü can, əfsus!

Nə yaman dağ imiş oğul dağı,

Mənə üz verdi imtahan, əfsus!

Göz evin qoydu naghəhan xali,

Oldu ol mərdümün nəhan, əfsus!

Mehrini kəsdi mən bəlakeşdən,

Oldu xak ilə mehriban, əfsus!

Ey gözüm nuri, hasili-canım,

Çəkərəm sənsiz əlaman, əfsus!

Sərv qəddin düşübdü xak üzrə,

Sənə bid oldu sayəban, əfsus!

Səni ləbtəşnə yad edəndə olur

Göz yaşım cüy tək rəvan, əfsus!

İzzətü cahü dövlət içrə səni

Görmədim bircə kamran, əfsus

Arizuvu həvəs xəcil səndən,

Olmadın hiç şadmai, əfsus!

Səni ağuşə çəkdi xaki-siyah,

Əşkdən bağırim oldu qan, əfsus!

İtirib bu şüküftə qönçəsini,

Qaldı sərgəştə Natəvan, əfsus!

*/

Mənə bədtərdi düzəxdən, əzizim, gülsitan sənsiz!

Odur hər sünbülü susən gözümdə bir tikan sənsiz!

Vəfasız dəhri-dun içrə əgər şəkkər qəzam olsa,

Olur zəhri-hələhil, tutiyi-şirinzəban sənsiz!

Səbəb noldu ki, məndən mehr. kəsdin, mehriban bülbül!

Olub qumri kimi ku-ku yenə viridi-zəban sənsiz!

Xoş ol günlər ki, vəslindən edərdim kami-dil hasil,

Olunca mübtəla hicrə, çıxaydı kaş can sənsiz!

Əlif. tək sərvi qəddin, can içində ketdi, qəmxarim,

Necə aram tutsun, bilməzəm, cism içrə can sənsiz?

Çıxar sübhü məsa əflakə dudi-şöleyi ahim,

Zəbani-halimə giryan olur gərrubiyən, sənsiz.

Nəzər qıl, qönçeyi-lalə misalı bir-biri üstən

Çəkilməmiş sinəmə, gör kim, necə daği-nəhan sənsiz!

*/

/*

Keçibdi mövsimi-gül, getdi növbahar, əfsus!

Qalıbdı bülbüli-biçarə xarü zar, əfsus!

Riyazi-izzü şərəfətdə *bir gül açmışdı,*

Qopardı ol gülü gülçini-ruzigar, əfsus!

O gül ki, qibtə *edərdi ona behişt*-çəmən

Tutubdu indi yer altında o, qərar, əfsus!

O gülbədən ki, ipək köynək incidərdi onu,

Olubdur indi o, torpaqla xakisar, əfsus!

Sən allah, ey qara torpaq, onu *əziz saxla!*

Odur mənim gözümlün nuru, ey məzar, əfsus!

O taza ay *hələ bədr olmamış tamamü*-kamal

Batırdı ol ayı bu çərxi-ruzigar, əfsus!

O pak olan uca göylərdə *bürce-Xurşiddən*

Parıldadı uca bir ulduz, oldu tar, əfsus!

*/

/*

OĞLUM ÜÇÜN

*Yanar canım, oğul, daim sən*nin nari-fəraqında,

Necə pərvanələr hər *dəm yanar şəmin ayağında.*

Güli-ruyün həvasilə *çıxar əflakə əfğanım*

Olur bülbül nəvası *gül fəraqü iştiyaqında.*

Sənin vəslin xəyaliylə gözü könlüm gəzər daim

Ki, çün Məcnuni-sərgəştə, *gəzər Leyla sorağında.*

Nəhali-qamətin zikri mənim viridi-*zəbanımdır,*

Dəmadəm naleyi-qumri olur *sərvın budağında.*

O şirin ləblərin şövqü günü-gündən olur əfzun,

Əgər Fərhad *tək yüz il dolansam hicr dağında.*

hərisəm bəs *ki, ol şirinzəbanın zikrinə* hərdəm,

Olur, xoş nitqli tuti, şəkər olsa *dəmağında.*

Sənin hicrin odu, Abbas, *dəxi, çıxmaz ki, canımdan,*

Səməndər *tək yanar* daim anan nari-*fəraqında.*

Uçub şəhbaz *tək könlüm, gəzərdi vəsl bağında,*

Pərü balını sindirdi fələk, bu *pir çağında.*

Gözümdə *tardır dövrən, məhü xurşidi-nurəfşan,*

Məhaq içrə *olub pünhan,* sanasan *çərx tağında.*

Sirişkim birlə kim, xali deyildir *qamətin gözdən*

Nə tez düşdü təravətdən o *sərvın su qırağında.*

Nolaydı kur olaydım, görməyəydim gül kimi *cismin,*

Qalıbdır tirə xak içrə, *məzarın küv qabağında.*

Könüldə *həsrətim qaldı, məzarın heyf kim, bir dəm*

Səni ta görmədim xürrəm, oğul, damad otağında.

Nədəndir intizar ilə, o şəhla göz baxar heyran,

Gözüm ol gözlərə qurban, baxar ahu sayağında.

həmişə zarü dilməhzun, tökər gözdən sirişki-xun,

Pərişan hal ilə daim, qəmü mehnət bucağında.

Qəmi-hicran edib tüğyan, qalıbdır Natəvan suzan,

Rəvan əşki-bəsər hər yan olan gözlər bulağında.

*/

/*

Özün eşq atəşinə vurmağa dilşad pərvanə,

Bəli, bir dəfə yanmaqdan olur azad pərvanə.

Görür məclislər içrə şəmi hər şəb yar, əğyarə,

Onunçün yanmağın tərhin qılır bünyad pərvanə.

Sənə, ey şəm, töhmətlər qılır məşuqlər içrə,

Əgərçi xərməni-ömrün qılır bərbad pərvanə.

Demə məşuqə bipərvadı, şəmə kim məlamətdən

Verib can sübhədək oldu vəfadən şad pərvanə.

Bilib şəmin vəfasın cismü canın atəşə yaxdı.

Qəmi-hicran dəmi-vəslətdə etdi yad pərvanə.

Cəfayi-hicridən canə yetib şövqi-vüsal ilə,

Yanıb şəmin oduna etmədi fəryad pərvanə.

Yanar çün Natəvan xəstə, müdam ol atəşi-qəmdən,

Səbur ol, eylə adət şiveyi-ustad, pərvanə!

*/

/*

Nədəndir səndə əylənməz güli-dövran, xuda hafiz.

Mənə həm gəldi getmək növbəti, yaran, xuda hafiz!

Cahanda olmadı bir də görəydim mah rüxsarın,

Nə qədri cəhd qıldım, *olmadı imkan*, xuda hafiz!

Neçin sən tərki-mehr etdin, vəfadən əl çəkərlərmi?

Məgər əhdv vəfa etməz məhi-xuban, xuda hafiz!

Rəqiblər *qoymadı yetsin* əlim bir daməni-vəslə,

Xəyalilə keçirdim ömrümü nalan, xuda hafiz!

Nə səbrü taqətim *qaldı, və əqlü huş bilmərrə,*

Onunçün çeşmi-pürxunum olur giryan, xuda hafiz!

O gün kim məhşəri-kübra olur, vəhm et o gündən kim,

Tutub *dərmanını dildən* çəkim əfqan, xuda hafiz

Üzüb əl Natəvan candan ki, ta ümmidi-vəsl etməz,

Dili qəmgin, çəkər pürxun, olub suzan, xuda hafiz!

*/

/*

Yanımda gül-üzarım yox, neçin gəlməz, neçin gəlməz?

Səba, ol məhliqa dilbər, *alıbdır canımı yeksər,*

Könül ancaq onu istər, neçin gəlməz, neçin gəlməz?

Yetibdür *ərş üzə dadım, tutub dünyanı fəryadım,*

Mənim ol sərvi-*azadım neçin gəlməz, neçin gəlməz?*.

Qalıbdır Natəvan nalan, geçə-gündüz olur giryan,

Onun yox dərdirə dərman, neçin gəlməz, neçin gəlməz?

*/

/*

O müjgani-siyəh-novkin xədəngi-yarə bənzətdim.

Xətadır çeşmi-məstin ahuyi-Tatara bənzətdim.

Gözün mərdümləri sərməst olub tökmək dilər *qanı*

Düzübdür hər tərəf peykan əcəb xunxara bənzətdim.

Çəkilmış guşəyə bülbül, fəğanü nalələr eylər.

Düşən gül üstə damə əndəli-zarə bənzətdim.

Tutub gəç gərdənin hər ləhzə *olmuş məhvi-nəzzarə,*

Yar *ardınca baxan bir aşiqi*-naçara bənzətdim.

Görüb tərifi-*binaguşunda çin-çin* zulfi-*mişkini,*

O gənci-*şayəgan* üstə *yatan şahmara* bənzətdim.

Der idin: kim, nədəndir Qeys olub divaneyi-aləm?

Cünun *sərrişəsi* ol turreyi-tərrarə bənzətdim.

Cəfayi-dəhrdən gördüm *edərdi şəkəvə* bir müztər
Səsindən Natəvani-bidilü *əfkarə bənzətdim*.

*/

/*

Dilbərə, dərdi-dilimdən belə ünvan etdim
Ki, qəmi-hicrdə dil mülkünü viran etdim.
Mümkün olmaz *mənə vəslin bilirəm həsrə* kimi,
Ol *səbəb məskənimi kuhi biyaban* etdim.
Eşq sultanı mənim qətlimə fərman gətirib,
Etmədim *tərki-vəfa*, taqəti fərman etdim.
Səri-kuyində *qoyub başımı bir uf demədim,*
Səri sidqilə *dilü canımı qurban etdim*.
Ya *təbib adını tər*k eylə, təbabət etmə,
Ya mənim dərdimi tap, gör, *niyə tüğyan etdim?*
Yoxdu bir kimsə *məgər dərdimi bilsin*, ya rəb
Ki, *mən öz qanım ilə dərdimə dərman* etdim!
Dərdi-hicrində *gözüm yaşı tutub dünyanı,*
Nuh tufanı kimi, gör ki, nə tufan etdim!
Natəvan, etmədi ol *sənkdilə naləm asər,*
Geçə-gündüz *nə qədər naləvü əfğan etdim*.

*/

/*

Varımdı sinədə dərdü qəmi-nihan, ölürəm,
Fəda olum sənə, gəl eylə imtahan, ölürəm!
Fəraqdan gecələr yatmaram sabaha kimi
Xəyali-zülfünə bağlı gedibdi can, ölürəm.
Bahari-hüsnün ara gör necə xəzanəm mən,
Bahar lələsi *tək bağrım oldu qan ölürəm.*
Vərəq-vərəq dilü can hicrin içrə *odlandı,*
Misali *gəncəfə səd parə* oldu can, ölürəm.
O xaki-payini mən *aşyanə etmiş idim,*
Vətəndən ayrı düşüb, indi laməkan ölürəm.
Dedin ki, çək əlini damənimdən,--əl çəkdim.
Tərəhhüm eyləmədin *axır, ey cavan, ölürəm.*
Çəkərdim həsrətini, görmədim xudahafiz,
Olubdu indi işim naləvü fəğan ölürəm.
Fəda o qamətinə kim, qəza nə xoş çəkmiş,
Kədər büküb belimi, eyləyib kaman, ölürəm.
Fəraqdan tükənib tabü taqətim, billah,
Vüsalə yetməz əlim, zarü Natəvan ölürəm

*/

/*

*Əgərçi xoşdu mənə ətri, həm səfası gülün,
Cəfası çoxdu, nə hasil ki, yox vəfası gülün.
Cəfayi-xarı görüb köçdü bağdən bülbül,
Görən kim oldu bir gülşəndə aşinası gülün?
Xəzanə meyl elədi, almadı vəfa nəzərə,
Yetişdi bülbülə çox-çox qəmü cəfası gülün.
Tökər sirişk əvəzində gözü m üzə al qan,
Olubdu çünkü könül zarü mübtəlası gülün.
Yazılsa nöqtəbənöqtə, deyilsə hərfbəhərflər,
Qutarmaz həşrə qədər halü macərəsı gülün.
Üzari-alinə baxdıqca qan olur dillər,
İlahi, həddən aşır möhnətü bəlası gülün.
Xəta yoluna düşüb bülbülə cəfa qıldı,
Xətaya saldı özün aqibət xətası gülün.
Cahanda zərrə qədər olmaz, ey könül, xəndan
Ki, xuni-bülbül əgər olmasa ğəzası gülün.
Tutardı xuni-cigərdən olaydı gər sirab
Günəş tək hər tərəfi, Natəvan, ziyası-gülün.
*/
/*
Olmuşam dəhri-bəla içrə bu gün divanə mən,*

Varmadım meyxanəyə, sindırmadım peymanə mən.

Əhdlərdən keçmədim, peymanlər *sındırmadım,*

Lacərəm bimehrlə *tək, olmuşam əfsanə mən.*

Tərki-*gülzar etmişəm,* bülbül kimi mən, ey rəqib,

Aqibət *bir guşə* icrə *gəlmişəm* əfqanə mən.

Eşq rüxsarında bir dəm vəslilə *şad olmadım,*

hər tərəf seyr *eylədim, düşdüm* acəb hicranə mən.

Qəm yükün çəkməkdən, ey dil, bir *dəm azad olmadım,*

Hərçi cəhd etdim, nə hasil, yetmədim cananə mən.

Duş gördüm kim, gəlibsən külbeyi-*ehzanıma,*

Ol zaman nəzr *eylədim* canü dilim qurbanə mən.

Görməyim *düşvardır, vallah, səni,* bil, ey rəqib,

Zülfə *bağlı qoy gedim, axır düşüm* zindanə mən.

Dövrü dönmüş dövr dövrən etmədi kamımca *ah!*

Düşmənimdir, bilməzəm kim netmişəm dövrənə mən.

Varü yoxumdan qalan ancaq mənim bir can idi,

Natəvan, daxi dedim: *sərf* *eyləyim* mehmanə mən

*/

/*

Könül, qanın gözümdən navaki-qəmzən rəvan *eylər,*

Məsəldir mərdüm *icrə:* «Məst olan, *əlbəttə,* qan *eylər*».

Könül, bil kim, o çeşmi məst olub heç bir xəta etməz,

Yəqinimdir, *əgər, qan etmiş olsa, qanə-qan* eylər.

Əgər qaşü gözün xişm eyləsə, ey mahi-növ, bir dəm,

Könüldə fitnələr peyda olur, hər dəm *fəğan* eylər.

Nihani baxmağından iztirabi-könlüm, əfzundur.

Nə cadudur ki, hər dəm *kəşfi-əsrari-nihan* eylər

Uçub mürği-*dilim qonmuş səri-zülf-pərişanə*,

Bəla sərmənzilində gör *nə qafil aşıyan* eylər?

Üzün dövründə zülfün küfrə *bənzər, tutmuş imanı*,

hərami xeylini kim böylə gəncə pasiban eylər?

Səba zülfün nəsmi gar aparsa vadvyv-Çvaa,

Xötən sahrasını mişkin edib ənbərfəşan eylər.

Raqvbvm görüəsvn bvr *nəşə*, ya *rəb*, çaiiv-*vşrətdan*

Ki, məndən *bisəbəb ol şuxi məstü sərgiran* eylər.

Deyirlər: *dərdi-eşqin adəm* öldürməz,--dürüstdür bu

Və lakin *əmr elər*, mən kimi zarü Natəvan eylər.

*/

/*

Ey güli-susən, səni bir natəvan *çəkmiş məgər*

Bir məhi-ali maqamə bəndivan *çəkmiş məgər*?

Beylə tarik rəng ilə *girmiş o qəsrə* bilməyib

Sillələr rüxsarınə ol bağban çəkmiş mægər?

Çünki bu gülşəndə sərgərdan gəzənlər çoxdu, çox

Ol səbəbdən pasibanlar xoş nişan çəkmiş mægər?

Rəngü buyından müzəyyəndir büsati-bəzmi-gül,

Xameyi-nəqqəşi-qüdrət gülsitan çəkmiş mægər?

Bu qədər lütfü nəzakət kim sənin püsnündədir,

Lütfi-təbilə səni ol Natəvan çəkmiş mægər?

**/*

*/**

Nə mən olaydım, ilahi, nə də bu aləm olaydı

Nə də bu aləm ara dil müqəyyədi-qəm olaydı.

Nə hicr atəşinə odlanıb yanaydı dilim,

Nə eşqin içrə könül böylə şad xürrəm olaydı.

Nə sərv qəddin olaydı, nə həsrətilə gözüm kur,

Na ruzgar fəraqində qamətim xəmə olaydı.

Nə bəhr olaydı, nə ümman, nə böylə göz yaşı cari.

Nə gül üzündə, ilahi, bu növi şəbnəm olaydı.

Nə gül olaydı, nə gülzari-gülşənin dəxi seyri,

Nə xar möhnəti, bülbül, səninlə möhkəm olaydı.

Nə çah olaydı, nə zindan, nə karivan güzəri,

Nə Yusifi bu bələdə görən bir adəm olaydı.

Nə bəzm, *olaydı. nə* bazari Yusif *əhvalı,*

Nə rəhgüzdə Züleyxa qəm ilə həmdəm *olaydı.*

Nə *ah* *olaydı, nə* əfsus, nə parə-parə könül,

Nə Natəvanın, *ilahi, həvası dərham* *olaydı!*

*/

/*

Yenə ya rəb, nə qəmgindir *mənim bu şad olan könlüm,*

Rumuzi-*eşqdən* agah olub, ustad olan könlüm.

Görübür yarı əğyarə olubdur məhvi-nəzzarə,

Edibdir sinəsin parə, *mənim* abad olan könlüm.

Niyə peymanidən keçdin, niyə *zəncirdən qaçdın?*

Nədəndir çöllərə *düşdün, mənim* bərbad olan könlüm?

Fəraqın *ruzi-məhşər*dir, sərəsər mehnəti qəmdir.

O zülfün kiymi dərhamdır, *mənim* azad olan könlüm.

Baxın bu Natəvan zarə, günü bəxtim kimi qarə,

Gəzər Məcnun tək avarə, *mənim naşad olan könlüm.*

*/

/*

Nədir murad. *fələk* etməz imtahan *tərkin*?

Güli-füsürdə *qılır cövri*-gülsitan *tərkin*.

Neçə qərinə keçib, *çəkməz əl cəfasından*,

Budur *məramı*, *qıla sərvi* busitan *tərkin*.

Fəraqə *düşmüşəm*, *olmuş müdam işim əfğan*,

Məgər gül olmazsa, bülbul edər *fəğan tərkin*?

*Cahanı tər*k edərəm, *cümlə dövlətu varın*,

Mahaldır eləmək böylə nocavan *tərkin*.

Çəkib *fəraq*, *olalı dərdu qəm giriftarı*,

Sirişkimin, *olumu eyləmək* rəvan *tərkin*?

Nö oldu, *kənci-rüxün* eylədi *nəhan gözdən*!

Xəzinə sahibi *eylərm*i pasiban *tərkin*?

Qədim *rəsm*di kim, *mülki-dil* olur viran,

O dəm ki, *məmləkətin qılsa xosrovan tərkin*.

Nə *bais* oldu ki, *tez kəsdi məndən ünsiyyət*,

Qərarü səbrü təvan etdi *Natəvan tərkin*.

*/

/*

Hicrin edibdi *könlümü bərbad*, *ağlaram*,

Çoxlar tutar bu halıma irad, *aqlaram*.

Könlüm evi xərabtər oldu fəraqdən,
Vəslin bu mülkü etmədi *abad, ağılaram.*
Dami-fəraqdəkən, çox ilahü labələr
Etdim, nə sud, etmədi *azad, ağılaram.*
Nə hicri-yarə taqətü *halım vəfa* edər,
Nə vəslə çatmaz əl, edibən *dad ağılaram.*
Çəkdiyə cövri-hicrini könlüm fərəh tapar,
Şadam bu əmrə, bəs niyə naşad ağılaram? \
Kuyində məhrəm etdi rəqibi, səfa ilə
Qəhr ilə etmədi məni *həm yad, ağılaram.*
Hicrində *xoşdur ağılamaq ahü fəğan ilə,*
Səs verməsə bu naləvü *fəryad, ağılaram.*
Çün Natəvani-zarü *zəifəm fəraqdən,*
Bu gündə yar etməsə *imdad, ağılaram.*

*/

/*

Hicran ilə kim, daməni-qəm dəstrəsimdir,
Şadəm ki, xəyalın, gözəl, həm nəfəsimdir.
Gül ayrısı bir bülbüli-bimarü qəminəm,
Əfğan ilə bu guşeyi-mehnət qəfəsimdir.
Cismimdəki biman könül haləsi, guya,

Bir qəmzədə məhmildən *asılmış cərəsimdir.*

Görmək üzünü qayəti-hər fikrü *xəyalım,*

Öpmək *ayağın maeyi-şövqü həvəs*imdir.

Xurşidə yetər başım əgər, çakərin olsam,

Bu rütbə ilə aləm əra fəxr bəsimdir.

*/

/*

Şuri-eşqin başıma axırı sövda gətirir,

Bu müşəxəssdi ki, eşq aşıqə qovğa g gətirir

Tari-zülfündü məni böylə giriftar eləyib,

Nə gələ *başıma, ol zülfi*-mütərra gətirir.

Gül üzün görmək *əgər mümkün olaydı bir dəm,*

Hər zaman görmək onu nuri-müçəlla gətirir.

Qaşü göz, novki-müjə fitnə üçün *cəm olmuş,*

Ox atıb, tiğ çəkib, hər biri dəva gətirir.

Könlümü qarət edir eylə ki, tari-zülfün,

Rumə, sanki *həbəşi ləşkəri-yəğma* gətirir.

Naqənin varını şüuru bula aşıq kuyin,

Onu Məcnunə tərəf cəzbeyi-Leyla gətirir.

Yusifin sanma, dübarə görə Yəqub üzün,

Mehr bazarına gör getsə, Züleyxa gətirir.

Yusif Misrdə *gər aldı Züleyxa nəqdə,*
Nəqdi-*can, aşiq olan, əldə* mühəyya gətirir.
Sidqi-qəlb ilə *nisar etmiş idin can* nəqdin,
Natəvan, mücdə bu gün, qətlinə fərma gətirir!

*/

/*

Rəqib töhməti etdi məni cüda, ey dust!
Bu zülmü gördü rəva, görməsin səfa, ey dust!
Əgər ki, tiğ çəkib öz əlinlə öldürəsən,
Deyil mənə bu cəfa, bilməzəm cəfa, e y dust!
Kənardan baxaram mən həqir həsrətlə,
Bu yaxşı şeyvə deyil, olma bivəfa, ey dust!
Rəqibə **xoşdur həmişə**, məni kənar etsin,
Fəda o himmətinə, olma sən riza, ey dust!
Nə tab hicrinə **vardır, nə** taqətim səbrə,
Bunun alacı ki, mümkün deyil mənə, ey dust!
Sənin bu hüsnünə layiq ki, heyf, əhdin yox,
Nə qədər səy elədim, **tapmadım dəva**, ey dust!
Bəli, bu hicrin ilə mən **həmişə xoşhaləm**,
Görək ki, neyləyəcək **axırı qəza**, ey dust!
Rəqib görməsin, allah, visali-**işrətini**,

O səpdi tuxmi-fəraqı, **görüüb rəva**, ey dust!

Çağırram allahımı hal, Natəvan ilə

Məgər ki, tez verə **haq düşməyə cəza**, ey dust!

*/

/*

Səninlə, ey buti-məhruy, mehriban mən idim,

Ənisü-munis idim, yari-mehriban mən idim.

Cəmalının gülünə nişi-xar tapmadı əl

Ki, hüsn bağına peyvəstə bağban mən idim.

Səriri nazdə sən xabi-naz edən gecələr,

Səbahədək səri-kuyində pasiban mən idim.

Səbəb nə oldu məni hicrə mübtəla qıldın?

Nisar edən səri-kuyində cismü can mən idim.

Rəvadi bunca çəkim dərdi-firqətin, axır,

Visal günləri, ey dust, kamran mən idim.

Bəla xədənginə, neylim, **məni nişan qıldın,**

Rəqib tənəsinə xatiri-**nişan mən** idim.

Səlamət əhli nə bilsin nədir məlaməti-**eşq?**

El içrə **şöhrəti-eşq ilə** dastan mən idim.

Drığ, yanmadı yar, görmədi fəraq odunu,

Neçün güman eləməz **eşqdə** yanan mən idim.

Həmişə vəslin ilə *şadü xürrəm olmuşdum,*

Bu hicr oduna yanan zarü Natəvan mən idim.

*/

/*

Nə oldu bülbülə *kim, qıldı gülsitan tərkin?*

Unutdu güllərini, *etdi aşıyan tərkin.*

Kim ilə münis olubdur, kimə *salıb meylin?*

Rəvamidir eləmək yarı-mehriban tərkin?

Könül ki, xari-cəfadən *həmişə nalandır.*

Yaralıdır, eləməz naləvü *fəğan tərkin.*

Çiraği-rövşəni-bəzmi-ümid ikən, yarəb,

Səbəb nə oldu, o məh etdi *həmzəban tərkin?*

Baxarmı qeyrilərə çeşmi piri-Kənanın?

Edərmə *aşiq olan Yusifi-zaman tərkin.*

Sənin fəraqinə *canımda tabü taqət* yox,

Təni-füsürdə, *əziza, edərmə can tərkin?*

*Cahanı tər*k eləməz *kim ki, aşiqi-candır.*

Həyatdan üzüb əl.eyləməz *cahan tərkin.*

Qərar-i-*canım idi kəsdi* can təvanəsini

Üzüldü *qüvvəti-can, etdi Natəvan tərkin.*

*/

/*

Firiştətələti məhruyi xoşliqa, getmə!

Cəmalı qəlbimə daim verən ziya, getmə!

Məsih tək, nəfəsi mürdəni edən ehya.

Dəhanı işrə olan çeşmeyi-bəqa getmə!

Əsiri-danə olub, dami-zülfə düşdü könül

O növ silsilədən kim edər rəha, getmə!

Mərizi-əşq olana neyləsin təbib-i-zaman?

Səvayi-şəhdi-ləbin yoxdu bir dəva, getmə!

Kəmalı-şövqlə qoy eyləyim Xəliləsa

O xaki-məqdəminə *canımı fəda*, getmə!

Əgər fəraqını görsəm, görən gözüm çıxsın!

Gözümdə xaki-rəhin eyni-tutiya, getmə!

Təvafi-kuydə səyim necə olur hasil?

Ona ki, zikri-ləbin verməsə səfa, getmə!

Xəzinə gövhəri tək olmusan nəhan gözdən.

Vücudunu eləyib məhz kimiya. getmə!

Rəqib tənəsi, hicran qəmi *olur müşkül*,

Bu Natəvanə *görüüb onları rəva*, getmə!

*/

/*

Ey əhli-dil, Fənanı qoyun barı *ağlasın*,

Əğyarə çünki yar olub. yarı, ağlasın.

Mən etmək *aşiqi*, nə rəva, ahü zardan?

Çox *dərdi var, qoyun ki, sizi tarı, ağlasın.*

Gizlin *xəyalı var ki, belə* ahü zar edər,

Öz halinə qoyun bu *diləfkari. ağlasın!*

Bülbül *nəvası bisəbəb* olmaz bu *bağdə*,

Gördükcə, har zaman, gül ilə *xarı, ağlasın.*

hicrani-yar oldu *səbəb ağlamağına*,

Ya rəb, görüm, *həmişə səbəbkari ağlasın!*

Vursun *əlilə başına hər şam, ta səhər*,

Yarə qəm *icrə olmadı qəmxarı, ağlasın.*

Şami-fəraqdə qaliban zarü xəstəhal,

Saldıqca yadə ol məhi-rüxsarı, ağlasın.

Səsləndi Natəvanə ki, *ərbabi-qəm tamam*

Hali-Fənayə *cəm olub elcari ağlasın!*

*/

/*

Bilən bu *dərdimi* yoxdur bu *halətdə*, bu *halətdə*

Tutubdur könlümü mehnət bu firqətdə, bu firqətdə.
Neçün *əhvalımı bilməz* o mahi-mehriban, ya rəb?!
Nədən *heç dadıma yetmaz bu müddətdə*, bu müddətdə?
Gedibdir taqətim dizdən, tükənmiş *nur həm* gözdən,
Neçün ülfət kəsib bizdən bu qürbətdə, bu qürbətdə.
Deyin yari-vəfadarə, *o, çox uymasın əğyarə*,
Kərəm *qulsın mən*-zarə bu xiffətdə, bu xiffətdö.
Ataram *səriü samanı, dağıdaram bu viranı*,
Yolunda qoymuşam canı bu mehnətdə, bu mehnətdə.
Gözümdə intizarım var, dilimdə iztirabım var,
Rəqiblər yar, mən *əğyar bu qəflətdə*, bu qəflətdə.
Vətəndən *ayrılıb getdim, rəhi-eşq içrə* seyr etdim,
Mən hicrində cana yetdim bu həsrətdə, bu həsrətdə.
Məni qoydu *fəraqında, həmişə iştiyaqında*,
həyatın sonku çağında, bu üsrətdə, bu üsrətdə.
Dolandım hicr dağında, əyildim qəm otağında,
Xəyal hüsnün sorağında bu saətdə, bu saətdə.
Xəyalım yar ilə getmiş, dilim hicr ilə *odlanmış*,
Cəsəd həm Natəvan *qalmış bu zillətdə*, bu zillətdə.

*/

/*

Ey dust, yararmı böylə iqrar?

Yar olduğum idi, oldum əğyar,

Sən qeyrilər ilə üns tutdun,

Bilməm niyə *yarını unuttun?*

Sən qeyr il həməzəbanü yekdil,

Əmma, mənə ruzgar *müşkil.*

Bəsdir mənə verdiyin bu xiffət

Əğyar arasında, bimürüvvət!

Bir *əhmlik etdiyin yamandır,*

Bir rəhm elə *kim, aman, amandır!*

Bax bir fələkə, gör indi, zinhar,

Gör kimlər ilə edibdir iqrar?

Əfsus ki, keçdi ruzigarım,

Ahum sənə çatmaz, ey nigarım!

Biganəlik etmə, *aşınayəm,*

Dərgahinə kəmtərin gədayəm.

hər an ki, mənə bu halə *salmış,*

İndi belə qeylü-qalə salmış.

Gəl rəhm qıl *indi padşahım!*

Əflakə yetişdi *dudi-ahım.*

Sən yar ilə zövqdə, səfadə,

Mən burda bu cövr ilə çcfadə.

Vaxtında sən aşinalıq etdin.

Döndün. belə bivəfaliq etdin.

Təqsir kimin oldu, padşahım?

Bildir ki, mənə nədir günahım?

Bəs neyləsin, indi bu dili-zar?

Gör kimlər ilə çəkərdim azar.

Sən nazin ilə ol indi xürrəm.

Əğyar ilə qəm çəkədim dəmadəm.

Sən eyşdə əyləş indi xoşdil,

Mən hicridə, həm məlulü müşkül.

Öldür məni. olsun əllərin var.

Səbr eylə, gözüm, nə təqsirim var.

Qəhr ilə çəkərdim ah candan,

Ah çəkməyir al bu Natəvandan.

*/

/*

Nə ev xəyalı nə də fikri-aşiyana mənə

Ki, bəsdir ünsi-fəraqət misalı mənə

Səni görəndə *şadam, körməyəndə* zar, oluram

Visalın ilə sevindi, demə bəhanə mənə!

Ölünəcə qəlbimə *dağdır məhəbbətin* fikri

Ki, yadigar kimi qalsın bu dağ nişanə mənə.

Bu ruzigardə mən zarü binəva *qaldım,*

Qərribədir, verir üz mehnəti-zəmanə mənə.

Pənəhgahudı *çox Natəvani-qəmzədənin,*

İlahi, qalsın həmişə bu asitanə mənə!

*/

/*

Səni kimdir sevən bica, qərənfil?

Sənə mən aşiqi-şeyda, qərənfil!

Səni gülşən ara aşüftə gördüm,

Yəqin bildim tutub sevda, qərənfil!

Belə pəcmürdə hal ilə durubsan,

Düşər güllər əra qovğa, qərənfil!

Driğa kim, vəfasızdır bu gülşən,

Gedər bu tələti-ziba, qərənfil!

Üzündən pərdeyi-*nazın kənar* et!

Unutma aşiqi, haşa, qərənfil!

*/

/*

Dilbərə, dər-di-dilimdən belə ünvan etdim

Ki, qəmi-hicrdə dil mülkünü viran etdim.

Mümkün olmaz mənə vəslin, bilirəm, həşrə kimi,

Ol səbəb məskənim kuhi biyaban etdim.

Eşq sultanı mənim qətlimə fərman gətirib,

Etmədim tərki-vəfa, taəti-fərman etdim.

Səri-kuyində *qoyub başımı, bir uf demədim,*

Səri-sidq ilə dilü canımı qurban etdim.

Ya *təbib adını tər*k eylə, təbabət etmə!

Ya mənim dərdimi tap, gör niyə *tüğyan etdim?!*

Yoxdu bir kimsə məgər dərdimi bilsin ya rəb! ,,

Ki, mən öz qanim ilə dərdimə dərman etdim.

Dər-di-hicrində *gözüm yaşı tutub dünyanı,*

Nuh tufanı kimi gör ki, nə tufan etdim. .

Natəvan, etmədi ol səngdilə naləm əsər, |

Gecə-gündüz nə qədər naləvü əfqan etdim.

*/

/*

Müşküldür, mən kənarə düşəm kuyi-yardən,

Dişvardır ki, əl üzəm o gül üzərdən.

Ya rəb, nolar ki, yar *gələ mərgi-aşiqə*,
Can qüssədən rəha ola, dil intizardan,
Şaxi-gül üzrə *əylənib ol şahmari*-gur,
Əmr eyləyir ki, çək əlini zülfi-yardan.
Hicr atəşin *arayə* dəxi salma, ey rəqib!
Mümkün olurmu ayrılı pərvanə nardən?
hüsnün *xəyalıdır səbəbi-şövqi*-xatirim;
Qəməndi qoymayan qurtarım ahü zardən.
Qəmdən səvayi qəm günü qəmxar yox, könül!
Şad ol qəzayə, hər nə yetə qəmgüsardən!
Rahi-vəfadə çanü cahan verdi Natəvan,
Ta *həşr olunca çəkməz əlin* etibardan.

*/

/*

Nə *yaxşı munis idi, heyf, nagəhan* getdi,
Məni bu möhnət əra qoydu əlaman, getdi.
O *sərvi-nazdan ayrı baxarmı sərvə* gözüm,
hilal tək qədimi eylədi kəman, getdi.
Unutdu güllərini, *qıldı xaniman tərkin*,
Nə *baxdı yarlərə*, çəkdi əlaman getdi.
Nə oldu ariz *əya, bağiban, bu gülşəndə*,

Açılmadı bu bahar gülləri, xəzan getdi?

Nə tapdı ləzzəti-işrət, nə gördü gülzarı,

Bahar fəslində, yaran, bu novcavan getdi,

Məni bu möhnət əra qoydu didəsi giryan,

Bəlayi-hicrə salıb, qoydu baqırı qan, getdi.

Məzarın üstə gəlib əylənəm dəmadəm, oğul,

Deyərmisən ki, nə növ ilə Natəvan getdi.

*/

/*

Nə güldür kim, qəmində ömrdən bizardır bülbül?1

Olub hər bağıban gülzarə məhrəm, xardır bülbül.

0 gül kuyində əz bəs ki, fəqanü nalələr çəkdim,

Fəğanü naləmin təsiri var, bimardır bülbül.

Vəfasız anlayıb gül əhdini ondan fəğan eylər,

Xəzan taracını bilmiş, əcəb huşyardır bülbül.

Drira kim, olub zağü zağan yığnağı bu gülşən,

Qalıb avarə, hər dəm həsrəti-gülzardır bülbül.

Tutub hər xar əli bir gülbüni-növrəstə damənin,

Keçib əyyami-işrət, qüssədən əfkardır bülbül.

Pərü balı şikəstə, Natəvani-zarü dilxəstə,

Yetibdir canə qəmdən, talibi-qəmxardır bülbül.

*/

/*

Zəmanə saldı əcəb möhnətü məlalə məni,

O mahrudən iraq verdi qəm zəvalə məni.

Tükəndi tabü təvan, ey xudayi-ləmyəzəli!

Ya tez bu canımı al, ya yetir vüsalə məni!

Sənə nə qədri dedim, rəhm qıl mənə, getmə!

Gəl indi gör ki, fəraqın salıb nə halə məni!

Rəvadi təngə gətirsin bu ahü nalə məni?

Alıbdı əqlimi sərdən, qərarımı dildən,

Edib bəlayə fələk, gör necə həvalə məni.

Təəccübəm ki, neçün rəhmə gəlmədin, zalım?!

Fəraq oduna yaxıb salmışan bu halə məni.

*/

/*

Fəraq ilə işimi ahu zar edən sən idin!

Yıxan bu qəlbim evin, tarü mar edən sən idin!

Sənin yolunda bəlalər qəbul edən mən idim,

Mənim xilafıma hicr ixtiyar edən sən idin!

Sirişki-çəşmimi hər kəs görə bilər derdim,

Bu sirri aləm əra aşikar edən sən idin!

Məni bu qəm yükünü çəkməyə rəva bildin,
Salıb məlamətə, həm .şərmsar edən sən idin!

Xəzani-hicrdən asudə, vəsldən xoşdil,
Fəzayi-könlümü rəşki-bahar edən sən idin!

Qübari-xatiri-qeyr olduğum, küdurət imiş,
Salıb ayaqa vücudum qübar edən sən idin!

Səbəb nə oldu ki, peymanü əhdi sındırdın?

Vəfavü əhdə əzəl etibar edən sən idin!

Bu qəmli könlümü gəh şad edən vüsalindən,

Qəmi-fəraqlə, gahi fikar edən sən idii!

Gələndə mürği-dilim qəm çölündə pərvazə,

Xədəngi-qəmzə ilə həm şikar edən sən idin!

Dəmadəm ah çəkib yanmışam fəraqında,

Məni bu rəncü bəlayə düçar edən sən idin!

Tükəndi ömr, drığa, qəmi-fəraqında,

Ümidi-vəslə məni intizar edən sən idin!

Əzizi-aləm idi Natəvan vüsalinlə,

Çəkib məzəlləti-hicranə, xar edən sən idin!

*/

/*

Bahar əyyamıdır, açıldı güllər, ey cavan sənsiz!

Təaccübdür, nədən divanə olmaz Natəvan sənsiz?
Şamadət eyləyir düşmən mənə hər dəm və hər saat,
Məraz artır dəmadəm, varə-varə, hər zaman sənsiz.
Nə ümidim vüsələ, nə fəraqə tabü taqət həm,
Gözümdə tirəvü tar oldu, billah, bu cahan sənsiz,
Sən əyləş *hur ilə*, eylə *həmişə eyşü işrət* kim,
Dəmadəm mən çəkim, dildən edim ahü *fəğan* sənsiz.
Yetişməz başə, Abbas, ömrüm axır bir tamam olsun,
Keçər hər bir dəqiqə ildən *artıq*, əlaman sənsiz.
Bu gün eydi-şərif oldu, məgər sən bixəbərsənmi?
Güman etmə *ki, işrət* içrə əylənsin anan sənsiz.
Güli-ruyindən *ayrı neylərəm* mən gülsitan seyrin?
Edər bülbül kimi nalə bu zarü Natəvan sənsiz.

*/

/*

Fələk rənginə bənzər bu *bənövşə*,
Tutub *səhraları hərsu*, *bənövşə*!
Neçün gülşənlərin tərkin qılıbsan?
Düşübsən çöllərə dilcu, *bənövşə*!
Belə qəddin *bükülmüş*, *pirilər tək*,
Deyirsən *sübhü şam «yahu»*, *bənövşə*!

Səni şövqü bahar aşüftə qılmış,

Çəkər aşiq olan qayğu, bənövşə!

Dilər ətrin könül badi-səbadan,

O zülfi-yar *tək xoşbu, bənövşə!*

*/

Həmü çirağləri rövşən qırlarlar axşamlar,

Evi silib-süpürüb yer salarlar axşamlar.

Gecə qaranlıq ola, yar-yarın axtaracaq,

Küçə-küçə dolanıb oynayarlar axşamlar.

Rəfiq olan eyləyir bir-birin xudahafiz,

Evə qonaq gələ, saxlayarlar axşamlar.

Şikayət eyləmə, Xurşid, xudayə şükr eylə,

Qəribi dəhrdə yalqız qoyarlar axşamlar.

*/

/*

Bilin yaran, bu dünyadə hərə bir kar ilən oynar!

Kimi xanənişin olmuş, kimi bazarilən oynar,

Kimi təxti-mürəssədə, başında taci-şahanə,

Kimi zindan içində əl-ayağı dar ilən oynar.

Kimi talibdi dünyayə, kimi aşiqdi üqbayə,

Kimi sazə, kimi nazə, kimi tək tar ilən oynar.

Kimi *Məcnun sorağında*, kimi Leyla *fərağında*,

Kimi yarın üzərində yatan şahmar ilən oynar.

Kimisi şadı xürrəmdir, kimi leylü *nəhar ağlar*,

Fələk də *sərgiran olmuş Xurşidi-zar ilən* oynar.

*/

/*

Salıb məni qəmü eşqin bir özgə hala, balam,

Gözünlə görməyədən *gəlməzəm xəyalə*, balam.

Tamam xəlq edər *Kəbeyi-xudayə* sücud,

Əyibdi qibleyi-*qaşın məni şimalə*, balam.

Siyəhpuş oluban dil qalıbdı zülfündə,

Yəqin *kəminə yatıb arızində* xalə, balam.

Şikayəti-qəmi-hicrini birbəbir edərəm,

Yetişsə bir də *əlim daməni-vüsalə*, balam.

Könüldü çeşmeyi-zarilə *Natəvanın axan*,

Onu cövrin *əridib döndərib zülalə*, balam,

Pünhan baxmağında *genə* bir *fitnə* meyli var,

Hiç aşına dəgil bana *biganə* gözlərin.

*/

/*

Əya Nəvvab, valayi-suxəndan,

Yetişdi namə niz, dilşad oldum.

Qəmu ənduh firavan idi, amma

Bihəmdullah genun azad oldum.

Sərasər *şeriniz* əz ruyi-hikmət,

Qamu məzmunları *mehrü* məhəbbət

Möhubbə rəhməti ədvənə zillət,

Bu şirin ləhcəyə mötəd oldum.

Sizə lütfi-xuda olsun muraqib,

Əta qulsın dəxi əla məratib.

Yetə bədxahə gər *əşhabi*-saqib,

Xərab olsam da gər, abad oldum.

Qəmi-əyyamidən çox natəvanəm,

Əliləm, naxoşam, əfsordə canəm,

Bu tətildən özüm də bədgumanəm,

Məgər kuhi-qəmə Fərhad oldum.

Unutma sən duadan *Natəvani,*

Əlilü naxoşu əfsordə canı.

Cənabından səva yoxdur gümanı,

Əgər yaddan çıxam, bərbad oldum. [1]

*/

[İstinad 1: Nəvvabın məktubuna cavabdır.]